

С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р **Даниела Севдалинова Дончева** –
катедра „Наказателноправни науки“, Юридически факултет,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Относно: дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, професионално направление: 3.6. Право, Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Автор на дисертационния труд: **Аниса Хаджи Гиу**
Тема на дисертационния труд: *„Имунитетът в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № РД-38-344/02.07.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Наказателно право“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Темата на дисертационния труд на Аниса Гиу е **„Имунитетът в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания“**.

По темата на дисертацията авторът има три публикации:
„ИМУНИТЕТЪТ НА НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ В РЕПУБЛИКА АЛБАНИЯ И В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ – списание „Де юре“ бр. 1/2022 г.; „ИМУНИТЕТЪТ В ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“ в сп. „Де юре“ бр.1/2023 г. и „ ПРАВНА УРЕДБА НА ИМУНИТЕТА НА МАГИСТРАТИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ – списание „Де юре“ бр. 2/2023 г.

Дисертационният труд е с обем от 199 страници. Съдържанието е структурирано правилно в увод, изложение, което е разделено на три глави и заключение. Всяка от главите съдържа подтеми, обособени в отделни параграфи. Библиографията, която авторът е използвал включва 156 заглавия юридическа литература, от които 71 на български език, останалите – чужди, проучените и залегнали в съдържанието на труда

нормативни актове са 77 на брой. Съдебната практика, която е изследвал авторът е по 57 казуса, а от 6 интернет източника е търсена информация по темата на дисертацията.

Темата на дисертационния труд е интересна и многопластова, защото освен, че включва разглеждането на имунитета в международното и вътрешното право на Република България и Република Албания, но предполага и съпоставка между уредбата на института в международното право от една страна и вътрешното право на двете държави от друга, както и между законодателствата на РБългария и РАлбания, касаещи имунитета. Всъщност точно в тези рамки са и поставените автори цели, които са постигнати с проведеното изследване, отразено в дисертационния труд. Категорично и това следва да бъде преценено като научна новост, която има и практическо значение. По темата за имунитета има множество научни разработки – основни и по отделни въпроси, международни и български, дисертантът стъпва на тях и се стреми в пълнота да обхване и развие концепцията за имунитета, разновидностите на института на имунитет и техните специфики, най-вече приложимостта му в съвременните обществени отношения.

Трудът се отличава с изключително добросъвестното проучване и позоваване на множество вътрешни и международни източници – литература, нормативни актове и съдебна практика. У четящия се утвърждава впечатление, че няма нормативен акт – вътрешен или международен, който да е пропуснат от автора, а всички относими източници на норми, касаещи темата са обсъдени самостоятелно, но и във връзка и съпоставка с други – вътрешна норма с международна или вътрешна норма от българското право с вътрешна норма от албанското право, както и две вътрешни норми, уреждащи един и същи въпрос в корелация с международните. Важно е да се отбележи, че направеният сравнителен анализ не е самоцелен, а с идеята да бъдат посочени слаби места, пропуски в една уредба, за да бъде тя подобрена.

Положително оценявам изчерпателното посочване на международните инструменти, регулиращи имунитетите, които са ратифицирани от Република България и Република Албания. Но считам, че основното достойнство на дисертационния труд е подробният анализ на съдържанието на имунитета, разграничаване и анализиране на видовете имунитети, диференцирането на имунитетите с оглед на техните носители – дипломати, консули, международните организации, имунитет на специални мисии, имунитетът в правото на ЕС.

Интерес и дискусии буди и поставената в дисертацията тема за имунитета и равенството на гражданите. Обърнато е внимание на

причината за предоставяне на имунитети на Парламентарната асамблея на СЕ и депутатите от Европейския парламент и техният обхват. Много адекватно е поставен въпросът дали наличието на имунитети не накърнява принципа за равенство на гражданите и равенство пред закона. Дисертантът посочва международни универсални и регионални актове, които имат фундаментално значение, сред които Всеобщата декларация за правата на човека, прогласена през 1948 г, Международният пакт за граждански и политически права от 1966г., Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи от 1950 г. Изрично се сочи, че ЕКПЧ не урежда парламентарния имунитет и поставя малко ограничения върху прилагането на такива правила на национално ниво. Упражняването на имунитета обаче може в някои специфични случаи да влезе в противоречие с правата, защитени от Конвенцията, обикновено с правото на достъп до съд по член 6 от ЕКП. Посочени са примери за това и решения на Съда в Страсбург, които са в посока, че „националните правила относно имунитетите не са освободени от Конвенцията и трябва да се прилагат по начин, пропорционален и необходим в едно демократично общество“.

Оценявам положително теоретичния анализ и посочването на примери, относими за злоупотребата с имунитет. Съгласявам с голяма част от изводите, направени в тази връзка и посочените възможности за предотвратяването ѝ. Например, че е необходима оценка на ефективността на действащата правна рамка на международно и европейско равнище с оглед систематизиране на пропуските и несъвършенства, които позволяват злоупотреби с имунитет. Напълно подкрепям авторовото становище, че формулирането на конкретни решения по този въпрос следва да бъде предмет на широка дискусия, в която да участват всички заинтересовани правни субекти: представители на отделните държави, международните организации, доктрината и гражданското общество.

Както вече отбелязах в дисертационния си труд авторът задълбочено изследва теоретичните и практически проблеми по разглежданата тема, като излага становището си с голяма категоричност, което по принцип адмирам, без значение дали то съвпада с моето, или не. Но за някои от изводите липсва достатъчна аргументация на изразеното мнение, трудът би спечелил, ако авторът изложи основания в подкрепа на две противоположни тези и застъпи по-добре обосноваването. Така би се получила интересна полемика, което ще засили достойнствата на труда. Авторът е изразил категорично становище за отпадане на някои видове имунитети за някои лица, защото според него предоставянето на имунитет например от гражданска отговорност на дипломатическите и

консулските служители, ги поставя в привилегировано положение спрямо другите правни субекти, което положение е в противоречие с принципа за равнопоставеност. Подобен извод има и за данъчния и административен имунитет, както и за консулския имунитет, като за всички се препоръчва премахване. За обосновка на заявените становища са изложени едни и същи аргументи в посока ограничаване злоупотребата с имунитет. Липсва обаче развиването на контратеза, която да анализира какви биха били евентуалните неблагоприятни последици от премахването на имунитета. Също така дали те са съпоставими с целените резултати и положителните ефекти от промяната ще успеят ли да преодолеят, надделеят над отрицателните такива от нея.

Алтернативно на премахването на имунитетите авторът предлага ограничаването им, но не сочи как, в каква посока да бъде сторено това. Ако изложението бъде допълнено и развито с подобни разсъждения, то би спечелило.

Заклучение:

Изпълнени са изискванията, предвидени в чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на основание чл. 10, ал. 1 от същия, давам категоричното си **положително** заключение за присъждане на **Аниса Хаджи Гиу** на научната и образователна степен „**доктор**” в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Наказателно право“.

Дата / място
Август 2024 г.

Даниела Дончева